

MAGYAR NÖVÉNYTANI LAPOK

SZERKESZTI ÉS KIADJA

KANITZ ÁGOST.

II. ÉVF. 14. SZ.

1878. FEBRUÁR.

TARTALOM: LINNÉ. — Van-e faji különbség *Populus euphratica* Oliv. és *P. mutabilis* Heer között? HEER. — Nógrádmegye felvidéke flórája KUNSZT J. — Könyvismertetések: CESATI, PASSERINI, GIBELLI *Compendio della Flora italiana fasc. 20.* MENYHÁRTH LÁSZLÓ Kaloosa vidékének növénytenyészet (ism. J—ó J.) *Correspondence botanique.* — Tudós társaságok. — Halálozások. — Kiténtetések. — Kinevezések. — Utazó — Nyilvános gyűjtemények. — Száritott növények. — Értesítés. — Szerkesztői posta.

BCU Cluj / Central LINNÉ Library Cluj

a mult évszáz, legkiválóbb botanikus alakja, halálának századik évfordulóját († 1778. január 18.), megünnepelték Upsalában — hol mint tanár működött —, Stockholmban — a svéd akademia részéről, melyet ő alapított —, Harlemben és Amsterdamban a Németalföldön — melynek vidékén hosszabb ideig tartózkodott —, és Edinburgban.

LINNÉ, rendszere által a legismertebb botanikus, de habár rendszere ma már nem is dominál, kétséget nem szenved, hogy a *systematica* körül még ma is, igen nagy és nemcsak történelmi érdemei vannak; azért ugy vélekedünk, hogy lapunk kötelessége e szám első helyén ezen, a nagy férfúra vonatkozó, kegyeletes megemlékezéseket, feljegyezni.

VAN-E FAJI KÜLÖNBSÉG *POPULUS EUPHRATICA* OLIV.
ÉS *P. MUTABILIS* HEER KÖZÖTT?

O. HEER-től.¹⁾

Kétségtelen, hogy *Populus mutabilis* a *P. euphratica* OLIV.-hez igen közel áll; sőt kérdésbe is jöhet, vajon nem egyesíthető-e egymással ezen két faj. Ezen közel rokonságra Flora tertiaria Helvetiae c. munkám II. köt. 24. l. is utaltam; de azért véleményeztem egymástól elkülöníteni, mint-hogy az élő fajról nem ismertem olyan nagy leveleket; a termések pedig kisebbek és vastag tengelyekhez vannak erősítve. Minthogy azonban ASCHERSON, kinek az élő növényből gazdagabb anyag állott rendelkezésére, mint nekem, biztosítja, hogy ezeknél is hasonló vastag tengelyeken ülő kisebb termések előfordulnak, elesik azon különbség is. Fönmaradna még a levelekre alapított különbség és nevezetesen az ön részéről említett a levelek alján előforduló mirigyek jónének itt tekintetbe. Ennek folytán újabban vizsgáltam a *P. mutabilis* leveleit, de nem találhattam ezen mirigyeket, noha ezen levelek kitűnő állapotban maradtak fön és mi ilyen mirigyeket más nyárfáknál mint például a *Populus glandulifer*nál igen jól láthatjuk; de kétséges, vajon a mirigyek ezen hiánya szolgáltat-e egy faji különbséget, mert nem szabad figyelmen kívül hagyni azon körülményt, hogy a mirigyek a *P. euphratica*-nál igen kicsinyek és csak a levelek alsó lapján láthatók; fossil leveleknél azonban nem könnyű eldönteni, vajon felső vagy alsó lapjukat látjuk.

¹⁾ A MNL. I. 180. sk. l. megjelent cikkem azon pontjára nézve, melyben ASCHERSON ellenében kiemelem, hogy a fossil fajon a levél alján levő mirigyek nem fordulnak elő, magához a faj szerzőjéhez a híres phytopalaeontologhoz HEER-hez fordultam fölvilágosításért. HEER ebbeli véleményét, mely idézett cikkem kiegészítésére szolgál, ezennel közlöm.

NÓGRÁDMEGYE FELVIDÉKE FLORÁJA.

Irta: KUNSZT JÁNOS.

Már több ízben s nem egy ismerősöm szólított volt fel, hogy Nógrádmegye előttem ismert floráját irjam le és hozzam nyilvánosság elé.

Tíz, tizenkét évvel ezelőtt, a mikor — minden kérkedés nélkül legyen mondva, — igen sokat és fáradhatatlanul gyűjtöttem s legjobb barátim is mosolyogva vagy szájalommal néztek, ha egy kirándulásomból fáradtan s egészen kimerülve tértem haza, néhány, szerintök hiábavaló növénynyel; legfőbb érdekemben állott az anyagot összegyűjteni.

Később, midőn az anyag annyira felszaporodott már, hogy azt közrebocsátani épen nem lett volna háládatlan munka, egy vagy más akadály gördült elém, és tervem huzamosb időre elhalasztottnak tűnt fel.

Ily körülmények közt látogatott meg SAVOY MIKLÓS az orsz. statistikai hivataltól, Nógrádmegye monographiájának leírásával megbízott kültag, ki is ezen munkája floristikai részének szerkesztésére hívott fel.

Én örömet s készséggel vettem a megbizatást, s az ezt tárgyozó dolgozatomat, még az 1873. év végén adtam neki át.

S azóta már négy esztendő mult el, hanem megyénk helyrajzi és statistikai leírása még mindeddig nem jelent meg, még egyre késik; hol és miért? azt nem tudom.

Pedig négy év alatt sok minden változhatik.

Hogy amaz adatok is módosulást szenvedtek és hogy a mostaniakhoz képest nem egy tekintetben eltérnek, magam is beismerem. S ezen körülmény indított arra, hogy Nógrádmegye általam bejárt és átkutatott részei, különösen pedig Lósonc vidékének floráját újra s kiváló gonddal és figyelemmel még egyszer átnézem s vizsgálataim eredményét, az ez ügy iránt érdekelt szakférfiaknak, e lapok hasábjain elvalahára még is bemutassam.

A névjegyzék nagyobbrészt ENDLICHEN rendszere nyomán van írva és ott a hol egy vagy más megjegyzést tenni láttam szükségesnek, azt nem mulasztottam el. Valamennyi növényt, melyről ez igénytelen munkámban említés történik, a helyszínén, magam sajátkezüleg már évek óta gyűjtöttem és hogy azok herbariumomban meg is vannak, a szives olvasó tájékozásául szintén megemlítem.

Juniperus communis L.

Pinus Picea L. Ipoly a puszta Vlcsovai erdőkben nagy mennyiségben. *P. Abies* L. U. o., de ritkább. *P. silvestris* L. Málnapataka, N.-Keresztur. *P. Larix* L. Málnapataka.

Hordeum vulgare L. és *H. hexastichon* L. Miv. *H. murinum* L. Útféleken, épületeknél, romtalajon. Losonc a kath. templ. kör.

Elymus europaeus L. Abelova, a vele szomszéd határos Kis-Tugári erdő szélein.

Secale cereale L. Ismeretes gazdasági növ.

Triticum Spelta L. Polichuon, Abelován és a környékbeli hegyeken nagy mérvben vetik. *T. vulgare* VUL. Számos válfaja, így a *T. aestivum* L. Abelova és vidékén; a *T. hybridum* L. Losoncon, t. Grittner J. tagján s a *T. compositum* L. Podrecsányban miveltetik. *T. repens* L. Mindenüttigen közöns.

Lolium perenne L. Gyakori. *L. temulentum* L. Itt ott vetésekben, de nem minden évben vettem észre. Az egyetlen mérges pázsit.

Festuca ovina L. Gyepes helyeken. *F. elatior* L.

Bromus mollis L. Igen gyakori. *B. arvensis* L. Mindenütt közönséges. *B. asper* Murr. Losonc, az erdőben. *B. sterilis* L. Kisfalu, egy elhagyott szőlőben. *B. tectorum* L. Romtalaj és épületeken. *B. erectus* HUDS. Kisfalu, a temetőn.

Cynosurus cristatus L. Réteken, Losonc, az erdő alatt Ladó-felé; Abelova, a cseple aljában.

Briza media L. Gyepes helyeken.

Dactylis glomerata L. réteken s minthogy gyepszőnyegül is vetik igen gyakori.

Poa dura Scop. Utak és útféleken. *P. bulbosa* L. Kivált homoktalajon. *P. annua* L. csaknem mindenütt. *P. fertilis* Host Losonc, az erdőben. *P. trivialis* L. Nedves réteken. *P. pratensis* L. A réteken közönséges.

Eragrostis poaeoides PB. Leginkább mivelt talajon; kertekben, útnál bőven.

Glyceria aquatica PRESL Forrásoknál. *G. fluitans* RBR. Mocsárookban.

Phragmites communis TRIN. Lassú és álló vizekben, vizpartoknál. Miksi, a malom felett.

Molinia caerulea MÖNCH Losonc, csupán csak dr. Pongrác M. ő nagys. rétyén.

Melica ciliata L. Kisfalu, a temetőn. *M. nutans* L. Erdőben, bokrok közt.

Koeleria cristata PERS. Hegyi réteken gyakori. Kisfalu, a temetőn; Abelova, a cseplében.

Anthoxanthum odoratum L.

Holcus lanatus L. Videfalva, a réteken.

Sorghum vulgare PERS. Legiukább a kukoricaföldek szélein mivelik.

Arrhenatherum elatius PRESL Réteken. Francia perje név alatt gyepszőnyegtől kertekben mivelik.

Avena sativa L. Miv. *A. orientalis* SCHREB. Miv.

Aira caespitosa L. Losonc, az erdőben.

Calamagrostis Epigeios ROTH.

Agrostis Spica venti L. Szántóföld széleken. Losonc, t. Pokorny S. tagján; Betér, útfélen. *A. alba* SCHRAD. A Fábjancai és Lázi réteken.

Milium effusum L. Árnyas helyeken, erdő és ligetekben. Losonc, a Kohári erdőrész árkaiban.

Phalaris arundinacea L. Vizmentén; Los. Tugár, a Tugári malom felett bőven.

Phleum pratense L. Nedves réteken. *P. Boekmeri* WIL. Kisfalu, a temetőn.

Alopecurus pratensis L. Réteken. *A. geniculatus* L. Mocsárokn, forrásokn.

Oryza clandestina ABR. Folyóvíz part.

Panicum sanguinale L. Telekes helyeken. *P. Crus galli* L. U. o. *P. miliaceum* L. Termeszt.

Setaria verticillata PB. *S. viridis* PB. Kertekben, gyom.

Andropogon Ischaemum L. Száraz domboldalokon. Losonc, a katonai lövölde alatt balról.

Zea Mays L. Termeszt.

Carex vulpina L. Mocsarakban, semlyékes, nedves réteken bőven. *C. muricata* L. Igen gyakori. *C. Schreberi* SCHRANK Losonc, öreg árok. *C. leporina* L. Réteken, hegyi gyepen. *C. remota* L. Árnyékos nedves helyeken. *C. acuta* L. Mocsarakban, folyóvizeknél. *C. caespitosa* L. *C. praecoq* JACO. Száraz gyepen. *C. tomentosa* L. Nedves réteken. *C. digitata* L. Losonc, az erdőben; az Ördögös erdőrész aljában, t. Pokorny S. tagján. *C. pallescens* L. Réteken. *C. pilosa* L. Erdőkben, a Los. fürdő. *C. panicea* L. Nedves hegyi réteken. *C. Micheli* HOST Erdőkben. *C. sylvatica* HUDS. *C. paludosa* GOOD. *C. riparia* CURT. Folyó és álló vizekben. *C. vesicaria* L. U. o. *C. hirta* L. Főleg homoktalajon.

Scirpus palustris L. Utsánc és mocsár. *S. lacustris* L. *S. maritimus* L. Abelova, a cseplealjban réten. Fábjanca, rét-sáncban, ritka. *S. sylvaticus* L. Viz és árok partoknál.

Heleocharis ovata RBr. Los. Tugár, az alsó réten vasutmenti sáncban.

Eriophorum angustifolium Horre Nagyfalu, a Slana ásványvizforrás környékén; Berzence, a kath. templom mögött fekvő réten.

Cyperus fuscus L. Nedves helyt. Gács, az erdőben, a Párizs tövében fakadó forrás körül.

Alisma Plantago L. Mocsarakban, ártéteken, főleg pedig folyóvízi hidaknál.

Sagittaria sagittaeifolia L. Vizállott árkokban. Miksi, az az Ipolymenti réten, Los. Tugár, a fels. Szilassy réten, a fürdővel szemközt.

Butomus umbellatus L. Patakok és álló vizekben, minden felé.

Juncus effusus L. Nedves, mocsáros helyeken. Losonc, az öreg árokban. Szécsény, a várkertben. *J. lamprocarpus* EBRU. Ugyan oly helyt. Gács, az erdővágás aljában. Los. Tugár. *J. bufonius* L. Vizáradásos téteken. Miksi, a malom alatt; Abelova, a cseplében.

Luzula pilosa W. Erdőkben. *L. albidá* DC. U. o. Losonc, a fürdő felett és a régi vágásban, árkokban. *L. campestris* DC. Hegyi legelőkön.

Colchicum autumnale L. Réteken.

Lilium Martagon L. Losonc, az erdőben. A Ladó-felé útban az erdő szélén.

Anthericum ramosum L. Száraz, inkább homokosombokon. Losonc, a volt téglaháznál; Kisfalu, a temetőn, e helyt azonban ritkább.

Erythronium Dens canis L. GEYER Gyula, most iglói tanár szivességéből Rosnyóról, a Losonci határban általam honosítva.

Fritillaria Meleagris L. Nedves réteken. Kálnó, a garábi malom irányában.

Ornithogalum mutans L. Szántóföldeken. 1867. jul. 8. arégi ev. temetőn, Losoncon szedtem. *O. umbellatum* L. Réteken.

Gagea arvensis SCHULT. Szántóföldeken. *G. lutea* SCHULT. Erdőkben, réteken.

Scilla bifolia L. Erdő és ligetekben.

Allium acutangulum SCHRAD. Nedves réteken. Los. Tugár az alsó Szilassy réten bőven. *A. Scorodoprasum* L. Erdőkben, Nagy Libercse, az alsó erdő vágásában. *A. oleraceum* L. Gyeplőkben. Abelova, a szántóföld mesgyéken, kövek közt bőven. *A. Schoenoprasum* L. Termesztik. *A. Cepa* L. Kertekb. és sza-

badb. miv. *A. sativum* L. Hasonlóan mivelik. *A. Porrum* L. Szintén.

Muscari comosum MILL. Rét és szántóföldeken, vetés közt. Tiszta fehéren virágzó példányokat Abelován szedtem. *M. botryoides* MILL. Kálnó, a nyiresben.

Asparagus officinalis L. Apátfalva, a szénarakodónál réten. Fábjanka, a réten. Különben miv.

Paris quadrifolia L. Erdőkben.

Majanthemum bifolium DC. U. o. Losonc, a fürdő felett és az Ördögös erdőrész árkában.

Convallaria majalis L. Árnyas lomberdőkben. Losonc, a Bányapataki részen; Tamási, a községi erd.

Polygonatum latifolium JACQ. *P. vulgare* DESF. *P. multiflorum* ALL. Mind a három erdőben. *P. verticillatum* MÖNCH Abelova, a cseplékben, nem ritka.

Iris pumila L. Losonc, a temetőn. *I. germanica* L. U. o. Kertekből plánt. *I. Pseud-Acorus* L. Folyóvizek mentén. *I. sibirica* L. Nedves réteken. Apátfalva, Fábjanka, Losonc, Videfalu.

Narcissus poeticus L. Videfalva, a réten.

Orchis militaris L. Erdőkben Losonc, a Szénhegy felett erdőrészben, a Jelsőci úttól jobbra. *O. coriophora* L. Abelován, a csepléb. Madacska, a völgyben fekvő réteken. *O. Morio* L. Réteken s erdei tisztásokon. *O. laxiflora* LAM. Vize nyös réteken. Abelova, a cseplében vízforrások környékén, ritkán. *O. latifolia* Mocsáros réteken. *O. maculata* L. Erdőkben, réteken.

Gymnadenia conopsea RBR. Hegyi réteken, Nagy Libercse, a Liszec tisztás téerein.

Coeloglossum viride HARTM. Abelován.

Platanthera bifolia RICH. Erdőkben. Gács, a Párizs alatt; N. Libercse, a Liszecen; Abelova, csep.

Cephalanthera rubra RICH. Kiválóan bükkerdőkben. Gács. Lónyabánya, a vasút m. *C. pallens* RICH. U. o.

Epipactis latifolia ALL. Lomberdők.

Nicotia vulgaris KOLB. Erdőkben; élődi növ. Losonc, a fürdőnél.

Listera ovata RBR. Abelova.

Zanichellia palustris L. Tavak és mocsarakban. Miksi, az Ipolynál levő tóban.

Potamogeton natans L. Lassú v. álló vizekben igen gyakori. Los. Tugár, a vasút mentén árokban. Miksi, a tóban. *P. crispus* L. Patakokban. Losonc, az öreg árokban és a felső ma-

lomnál. *P. pusillus* L. Terbeléd, az útban oldalt eső vízforrásoknál.

Lemma polyrrhiza L. *L. minor* L. Mindkettő az öregárokban Losonc.

Arum maculatum L. Erdőkben. Abelova, az Osztroska hegycsúcs tisztásain bőven.

Acorus Calamus L. Álló és csendes vizek mellett. Los. Tugár, a malom és a fürdő közt egy tócsáb.

Typha latifolia L. Leginkább mocsarakban majd mindenfelé. Losonc, Los.-Tugár, Lónyabánya, Tamasi, Zelene stb. lefelé: Mucsiny, Salgó-Tarján.

Sparganium ramosum Huds.

Callitriche verna L. Losonc. az öregárokban, a katonai laktanya alatt.

Betula alba L. Erdőkben. Losonc, Kálnó, Törökvölgy; sovány, inkább homokos talajon.

Alnus glutinosa DC. Patakok mentén.

Carpinus Betulus L. Erdőkben.

Corylus Avellana L. U. o.

Quercus sessiliflora Sm. *Q. pedunculata* Ehrh. *Q. Cerris* L. Mind a három általánosan elterjedt vadfa s a tüzelő anyag leginkább ezen fajokból kerül ki.

Fagus sylvatica L.

Castanea vesca GARTS. N. Libercese, a Liszec aljában, de csak két élőfa; Lónyabányán a közlegelőn 9—11; Gács, a várhegyen, miv.

Ulmus campestris L. Erdőkben. *U. effusa* W. Videfalva, az országútnál néhány igen véa példány.

Morus alba L. Az útnál.

Ficus Carica L. Gács, a várhegyen. Mivelve kertekben: Als.-Sztregován, Szécsényben.

Urtica urens L. Kert és udvarokban. *U. major* KAMTZ & *vulgaris* WEDD. (*U. dioica* L.) Erdőben, köves és romtalajon. Losonc, a vágásban.

Cannabis sativa L. Miv.

Humulus Lupulus L. Sövényeken.

Salix fragilis L. Útféleken, vízpartokon. *S. alba* L. U. o. Losonc, Los. Kisfalu. *S. daphnoides* VILL. Utak mellett, árkokban. *S. viminalis* L. Folyóvizeknél, mocsarakban. *S. purpurea* L. U. o. s. útsáncoknál. *S. cinerea* L. Nedves helyt, mocsarakban. Losonc, az erdőben. Los. Tugár, a Messzelátói út mentén. *S. Helix* L. Losonc, az öregárokban. *S. repens* L. d.

rosmarinifolia Koch. *S. babylonica* L. Udvarokban, temetőkn. Ez s az előbbi, mint díszeserje miveltetnek.

Populus tremula L. Erdőkben. Losonc. *P. alba* L. Vizek mellett. Lázi, a malomn. *P. canescens* Sm. Szintén vizeknél. *P. monilifera* Ait. U. o. *P. pyramidalis* Rozier Ut és épületeknél.

Beta vulgaris L. Term. *B. Cici* L. Takarmány és cukor növ.

Chenopodium hybridum L. Romtalajon. *C. urbicum* L. U. o. s mivelte földben. *C. album* L. Az előbbiekkal azonos helyt. *C. Botrys* L. Kertekben. *C. polyspermum* L. Romtalajon, árkokb. *C. glaucum* L. Nedves helyeken. *C. olidum* Curt. Útfeleken, épületeknél. *C. Bonus Henricus* L.

Blitum virgatum L. Kertekben.

Atriplex hortensis L. *A. laciniata* L. Útfeleken. *A. hastata* L. Losonc, útsáncnál, a nagy bégutca végén mind a két oldal.

Kochia scoparia Schrad. Gyom. Különösen Felső és Alsó Ludány s Halászbiban.

Salsola Kali L. Útfeleken. Lapujtó.

Amarantus retroflexus L. Miv. talajon.

Polycnemum arvense L. Száraz, sziklás hegyoldalokon, homokos réteken. Abelova, Losonc.

Rumex aquaticus L. Tavak és mocsarakban. *R. pratensis* L. Romtalajon, legelőkn. *R. crispus* L. Majd mindenütt igen közöns. *R. Hydrolapathum* Huds. Folyóviz partokn. *R. Acetosa* L. Réteken. *R. Acetosella* L. Legelőkn, száraz gyepeken.

Polygonum Bistorta L. Az 50-es évek elején a Losonc-Tamasi erdőben szedtem; az utóbbi részben kivágott már és azóta e csinos növény, melyet máshol nem találtam, egészen eltűnt. *P. amphibium* L. Posványok s mocsarakban. Los-Tugái, a Miksi malom felett. *P. Persicaria* L. Igen gyakori mindenfelé. *P. Hydropiper* L. Nedves helyeken. *P. Fagopyrum* L. A hegyekben mivelik. *P. aviculare* L. Útakon, szántóföldeken. *P. Convolvulus* L. Mivelte talajon. *P. dumetorum* L. Losonc, az öreg árokb.

Thesium Linophyllum L. száraz hegyi réteken. Los.-Kisfalu, a temetőn. Losonc, az erdő szélén, a katona-lövölde alatt.

Daphne Mezereum L. Erdőkben. Losonc, egyedül a Bárci völgyben. Gergelyfalu.

Passerina annua Wicstr. Szántóföldeken. Losonc, az erdő alatt, a fürdői útban.

Elaeagnus angustifolia L. Losonc, a temetőn. Kertekben díszfa.

Aristolochia Clematitis L. Bozótokban. Losonc, az öreg-árokb. Török völgy, a téglaháznál.

Asarum europaeum L. Erdőkben.

Plantago arenaria WK. Szécsény útfélen. *P. major* L. Gyepek és legelőkön. *P. lanceolata* L. Száraz gyepeken. *P. media* L. Réteken, legelőkön.

Statice Armeria L. Kertekben, „Meergas“ név alatt útszegélynek nem ritka.

Valerianella olitoria POLL. Gyepeken, gyümölcskertekben, szántóföldeken.

Valeriana officinalis L. Erdőkben. *V. exaltata* MÜ. Arnyas, nedves helyt.

Dipsacus pilosus L. Erdőben. Abelova, egy kertsövénynél, az Osztroska hegycsúcson, erdőben pedig nagyon bőven. *D. sylvestris* L. Útfélsáncokban, sövények mellett szántóföldeken. *D. laciniatus* L. U. o.

Succisa pratensis MÖNCH Folyóvizpartoknál. Miksi.

Knautia arvensis COULT. Réteken.

Scabiosa columbaria L. Útfeleken.

Eupatorium cannabinum L. Vizpartoknál, árkokban. Lentvora, a malomnál. Losonc, az öregárokban, 1867. júl. 27. azóta nem láttam.

Petasites officinalis MÖNCH Losonc. t. Kovács S. kertje kerítésénél, 1863. márc. 29.

Tussilago Farfara L. Árkokban főleg márga és agyag talajon, igen elterjedt.

Aster Amellus L. Inkább száraz dombokon, hegyoldalakban. Los.-Kisfalu, a temetőn, szőlők al.

Erigeron canadense L. Legelőkön, szántóföld. és réteken, kertekben. *E. acre* L. Száraz hegyi réteken.

Bellis perennis L. Alsó Kriván.

Solidago Virga aurea L. Ligetekben. Abelova, a temetőn. Füle, Szécsény. *S. canadensis* L. Ligetek, kertekben.

Linosyris vulgaris DC. Száraz gyepeken; azonban csak a Losonci erdő szélén.

Inula Helenium L. Kertekben, kerítés és sövényeknél, mint gyógynövényt term. *I. ensifolia* L. Törökvolgy, száraz dombold. *I. salicina* L. Los.-Kisfalu, a temetőn. *I. hirta* L. száraz gyepeken. *I. Britanica* L. Nedves réteken, patakokn.

Pulicaria vulgaris GÄRTN. Kiszáradt posványokban. Los.-Tugár, a Losoncpatak mentiu.

Conyza squarrosa L. Szinobányán.

Buphthalmum grandiflorum L.

Helianthus annuus L. Miv. *H. tuberosus* L. Miv.

Bidens tripartita L. Vizárkokban. *B. cernua* L. U. o. Abelován, a csermelymenti réten igen bőven.

Achillea chrithmifolia WK. Nagy Libercse, a Liszec hegytetőn, 1851. évben. *A. Ageratum* L. U. o. és ugyanakkor. Borbás kerti szökevényt lát abban. *A. Millefolium* L. Mindenütt. *A. distans* L. Hegyvidéken. *A. nobilis* L. Száraz gyepeken. Abelova. *A. Ptarmica* L. Nedves, mocsáros réteken. Fábjánka.

Anthemis Cotula L. Szántóföldeken. *A. tinctoria* L. Száraz hegyi réteken, szőlőkben, garádoknál. Los.-Kisfalu, Mucsiny. *A. arvensis* L. Útfeleken, vetés közt.

Matricaria Chamomilla L.

Chrysanthemum Leucanthemum L. Réteken, igen elterjedt. *C. uliginosum* W. Lázi, a réteken. *C. corymbosum* L. Bozótokban. Los.-Kisfalu, a temető alatt. *C. inodorum* L. vetés közt.

Artemisia Abrotanum L. *A. Dracunculus* L. Mind a kettő konyhai használatra kertekben termeszt. *A. Absinthium* L. Útfeleken s. t. gyógynöv. *A. campestris* L. Rét és szántóföldeken. *A. scoparia* WK. Lapujtó, az útfélen. *A. vulgaris* L. Úton, útfélen. Losonc, az öregárokban. Los.-Tugár az izraelita tem.

Balsamita vulgaris W. Losonc, a reform. temetőn. Kertekben erős illatáért mivelik.

Tanacetum vulgare L. Útfeleken. P. Nagy Keresztúr, a burgonyaföldeken igen bőven.

Filago arvensis L. Szántóföldeken.

Gnaphalium sylvaticum L. Erdőszéleken és tisztásokban. Losonc a régi vágásban. *G. uliginosum* L. Posványos helyt, fűrészi völgy. *G. dioicum* L. Száraz, sovány hegyi réteken. Losonc, az erdőben egy domboldalon.

Senecio vulgaris L. Miv. talajou. *S. viscosus* L. Vágásokban. Kis Tugár, az erdőben. Gács, a Párizs alatt vágásban. *S. erucifolius* L. Hegyekben. *S. Jacobaea* L. Rét, útfelek és szántóföld. *S. nemorensis* L. Erdőkben, ligetekben.

Cineraria campestris L. Erdőkben. Losonc, a Bányapataki erdőrészt.; Abelova, a cseplében.

Echinops sphaerocephalus L. Nyedelistye, az út mellett.

Calendula officinalis L. Gyógynövényként termeszt. Losonc, a temetőn.

Xeranthemum annuum L. Száraz és kopár hegyoldalokon. Fülel, a Vereskőn igen bőven. Abelova, szántóföld mesgyéken, kövek közt. *X. inapertum* WK. U. o. Los.-Apátfalva. a temetőn az 50-es években volt; de kiveszett.

Carlina vulgaris L. Terméketlen tal. *C. acaulis* L. Magasabb fensíkon. Abelova, a temetőn 1867., a Bralec alatt 1868-b.

Centaurea phrygia L. Erdők szélein, vágásokban. *C. axillaris* W. Homokdombokon. Losonc, az erdő szélein, a katonalövölde alatt. *C. paniculata* Lam. Los.-Kisfalu a temetőn. *C. Cyanus* L. Vetés közt. *C. Scabiosa* L. Losonc, a temetőn. *C. solstitialis* L. Ugar és parlagföldeken. Először 1870. évb. nem messze a zsidó temetőtől, Los. Tugári határban. Losonc, a Gácsi útbán, a 16 és 17 sz. távirtdai oszlopn.

Carthamus tinctorius L. Miv.

Onopordon Acanthium L. Útfeleken, árkok mellett, libalegelőkön. Los. Kisfalu, a l. páston.

Carduus nutans L. Hegyi réteken, ugar és szántóföldeken. Losonc, 1866. t. Bellák A. vetése közt. *C. acanthoides* L. Mindenfelé igen gyakori. *C. Personata* Jacq. Losonc, az öreg árokb. *C. collinus* WK. Homok talajon.

Cirsium arvense Scop. Szántóföldeken, főleg vetés közt nem ritka. *C. lanceolatum* Scop. Legelőkön, árkokban. *C. eriophorum* Scop. Erdőkben, vágásokban. Abelován a cseplében ritka szép példányok. *C. canum* MB. Nedves réteken. *C. palustre* Scop. Patakok mentén, réteken. *C. Erisithales* Scop. Abelova, a cs.

Lappa tomentosa Lam. Útfeleken, sövényeknél, kerítések mellett. *L. major* GÄRTN. U. o. *L. minor* DC. A két előbbivel azonos helyen.

Serratula tinctoria L. Réteken.

Lapsana communis L. Kertekben gyom; erdők és szántóföldeken is gyakori.

Cichorium Intybus L. Mindenhol.

Hypochoeris maculata L. Hegyi rétek és gyepek. Abelova, a cseplében.

Leontodon hastitis L. Száraz hegyi réteken, útfeleken. *L. crispus* VILL.

Taraxacum officinale Web.

Chondrilla juncea L. Száraz dombokon.

Lactuca muralis GÄRTN. Erdőben. *L. Scariola* L. Bozótokb. *L. saligna* L. U. o.

Sonchus oleraceus L. Miv. talajon. *S. palustris* L. Mocsár. h.

Crepis praemorsa Tausca Losonc, az Ördöngös erdő rész városfelé árkában. *C. bicumis* L. Losonc, az öreg árokb.

Hieracium Pilosella L. Száraz réteken, gyepeken. Losonc, a temetőn. *H. Auricula* L. *H. sabaudum* L. Erdőkben. *H. sylvaticum* Lam. Fábjánka, a réten. *H. umbellatum* L. Száraz hegyi gyepeken. *H. murorum* L. Vágásokb., kövecses h.

Xanthium strumarium L. Telekes helyeken, szemét és trágyadomboknál. *X. spinosum* L. Útfeleken. (Folyt. köv.)

KÖNYVISMERTETÉSEK:

Campendio della Flora italiana compilato per cura dei Professori V. CESATI, G. PASSERINI e G. GIBELLI con un atlante di circa 100 tavole eseguite sopra disegni tratti dal vero per opera del prof. G. GIBELLI. Milano Dott. F. Vallardi. Fasc. 20. Lex. 8. (l. MNL. I. 29 sk. 70 sk. i)

Ezen füzetben a *Compositák* jelkulcsa be van fejezve és a *Composita* genusok közül 27 van tárgyalva (l. *Hieracium* — XXVII. *Hedypnois*), az izléses táblák pedig az *Apocynaceae*, *Jasmineae*, *Oleaceae*, *Ebenaceae*, *Styraceae* és *Primulaceae* analysiseit tartalmazzák.

„Kalocsa vidékének növénytenyészeté“ írta MENYHÁRTH LÁSZLÓ S. J. Budapest, 1877. (Tettyey N. bizománya) 198 és 25 l. 8r.

A 25 éves fölszenteit püspök s köztisztviselőben álló fölszázados botanikus HAYNALD kalocsai érseknek ajánlott munkája előszavában szerző kiemeli, hogy egy-két legújabb keletű jegyzetet leszámítva, — az egész irodalomban KRTAIBEL rövid adatán kívül, ezen vidék gazdag florájáról előtte senki sem írt, s épen ezért azon körülményt tekintetbe kívánja vétetni, ha egyes helyeken némi hézagok előfordulnak.

Szerző ezen vidéken kutatásokkal csak egy évig foglalkozhatott s ezen egy tavasszal is a Duna kiáradt hullámjai mindent elborítván, így egyes nagyobb térségek vizsgálatlanul maradtak. Ha mindazonáltal M. 392 genust 1059 fajjal ezen alföldi vidékre nézve felemlit, nem tagadhatjuk meg tőle teljes elismerésünket roppant szorgalma felett. A munka KOCH „Synopsis Florae germanicae et helveticae“ című kézikönyvét követi és hogy a nem magyarjku botanikusok is használhassák, a kalocsai növényekre vonatkozó fontosabb „diagnostikus“ jegyzeteket latin nyelven közölte és „a néha melléknevekké tett városok, puszta és hasonló kifejezéseket“ nagy kezdőbetűvel írta. M. a faj fogalmát a lazább értelemben veszi, mert „korántsem akarja állítani, hogy azok fajok a régi botanikusok felfogása szerint“, „hanem az ezen könyvben előforduló önálló alakokról csakis annyit állit jelenleg, hogy azok a mostani botanikusok fölfogása szerint fajoknak, azaz jól megkülönböztethető, határozottan körvonalozott és megiehetősően állandó jellegű növényeknek tartandók.“ Azért a subspecies, varietas, variatio stb. közti különbséget teljesen mellőzi és ezeket, mint a régi botanikusok fajait jelzi és legfőlebb f. (forma) előjelzéssel szerepelteti. Ez mindenestre izlés dolga s talán valamivel több is, a mi felett különben most nem kívánunk vitatkozni.

Az előszót követi Kalocsa vidékének jellemzése (10—171.) A mocsár-, homok-, szikes és fekete föld-vegetatio érdekesen vannak

jellemezve és Kalocsa vidékének virágos növényei felsorolása (21—198 l.) azon ohajt keltik, vajha hazánk sok vidékének jutna oly lelkes és hivatott floristája, mint MENYHÁRTH. Ez tájékozásul e műről — melyet melegen ajánlunk — elég lesz. J—ó J.

Correspondence botanique. Liste des Jardins, des Chaires et des Musées botanique de Monde. Cinquième édition Septembre 1877. Liège Boverie N° 1. 1877. 92 l. Sr. (l. MNL. I. 30 sk. l.)

Az ötödik kiadás (melyet ismét MORREN szerkesztett) teljesebb, mint az előbbiek és úgylátszik, hogy ezen könyv idővel minden jelentékenyebb botanikus nevét és adressét fogja tartalmazni.

TUDÓS TÁRSASÁGOK.

Linnean Society London. Nov. 15. ül. TRIMEN a *Boswellia Carterii* BIRDW. (levél és ág) és a *B. Frereana* BIRDW. (virágos) példányait demonstrálja. Ezeket m. é. októberb. J. COLLINS gyűjtötte Aden körül tenyésztett fákról. T. figyelmeztet a *Boswellia* leveleinek variabilitására és azt hiszi, hogy a *B. Bhau—Dajiana* BIRDW. nem különbözik fajilag a *B. Carterii* től. *B. Frereana*-t minap HILDEBRANDT Somali-országban vadon látta és gyűjtött is példányokat. Ettől származik a jószagú, valódi gyánta az u. n. „Luban Meyti,” melyet HANSBURY az afrikai „Elemi“-nek tart; ezt a keletiek gyakran használják, de ritkán lesz Angliában importálva. *B. Carterii*, a jól ismert tömjént az „Olibanum“-ot adja, ez vadon terem Somali országban és Arabia délnyugoti partjain. (EJ.)

Academie de Sciences Paris. Dec. 3. ül. A. BARTHÉLEMY „Résultats de nouvelles expériences sur la respiration des plantes aquatiques submergées.“ B. szerint a vízi növények lélegzése (véritable acte respiratoire) abban áll, hogy azok a vízben levő levegőt valószínűleg a gyökerek segítségével, melyek 30—36 % élelyt tartalmazó gázzal vannak telve, absorbeálják.

Dec. 10. ül. FAURAT „Influence du sol et des forêts sur le climat. Températures des couches d'air au dessus du massif; conséquences au point de vue de la végétation. Effets de courants provenant des différences de température sous bois et hors bois.“

Dec. 17. ül. A. TRÉCUL „De l'ordre d'apparition des premiers vaisseaux dans les bourgeons de quelques *Légumineuses*“ (troisième partie). — H. BAILLON „Sur la signification des diverses parties de l'ovule végétal et sur l'origine de celles de la graine (conclusion).“

Dec. 24. ül. CH. NAUDIN „Observations au sujet du cotonnier Bahmié.“

Dec. 31. ül. A. TRÉCUL „De l'ordre d'apparition des premiers vaisseaux dans les bourgeons des *Foeniculum vulgare et dulce*.“ (CR.)

HALÁLOZÁSOK.

MISS ELIZABETH HODGSON † Uiverstoneb. 1877. dec. 26. 64 éves koráb. H. egy „Flora of Lake Lancashire“-tirt (Journ. of Bot. 1874. p. 268 sq.) (EJ)

ANDREW MURRAY * Edinburghb. † 1878. jan. 10. 66 éves koráb. Előkelő entomolog. A londoni kertészársaság segédtitkára. Botanikai dolgozatai közül, önálló könyv alakjában jelent meg: The Pines and Firs of Japan London 1863. (EJ)

FRANÇOIS RAISPAIL hires francia socialista (*Raspailia* BRONGN. *Bruniaceae*) * 1794. jan. 29. Carpentrasb. (Dep. Vaucluse), † Arcuailb. Parism. 1878. jan. 6. Ifjabb éveiben sokat foglalkozott a növénytannal és számos tudományukra vonatkozó cikket írt, önállóan megjelent munkái: Mémoire sur la famille des Graminées, contenant 1. la physiologie, 2. la classification des Graminées, 3. l'analyse microscopique et le développement de la fécule dans les Céréales. Paris 1825. 8°. (A két első közleményt korának legnagyobb agrostographja B. TRINIUS fordította németre, a harmadik többször lett előkelő német kutatóktól, tárgyalva és megtámadva.) Nouveau système de physiologie végétale et de botanique, Paris 1837. 2 voll. 8r. Atlas 60 tab. Histoire naturelle de la santé et de la maladie chez les végétaux et chez les animaux, en général et particulièrement chez l'homme. Paris 1846. 3 voll., harmadik kiadás 1857—1859. 1848. a dec. 10. megjelent köztársasági elnökválasztásnál R. miut a legradicalisabbak jelöltje 36,000 szavazatot nyert.

JOHANNES JOSEPHUS HOFFMANN a leideni egyetemen a sínai és japáni nyelv tanára, Németalföldön ezen nyelvek főtölmácsa * Würzburgb. 1805 febr. 16. † Leidenb. 1878. jan. 18. H. szép növénytani ismeretekkel bírt és azért képes volt botanikusok számára a japáni és sínai könyvekben és kéziratokban előjövő növénytani adatokat úgy fordítani, hogy azt a szakemberek megérthették és értékesíthették. Értekezései közül nagyérdekűek reánk nézve: „Die Angaben schinesischer und japanischer Naturgeschichten von dem *Illicium religiosum* (dem Mang theao der Schinesen, Sikimi noki der Japaner) und dem davon verschiedenen Sternanis des Handels Leiden 1837. Het chinesishe Knolgewas Tsch' ú-Yú de Naga-Imo oe Yamano-Imo van Japan (*Dioscorea Batatas* DCNE, *Dioscorea japonica* THUNB.) een onlangs aangeprezen surregat van den aardappel. Volgens japanische bronnen toegelicht Leiden 1854. H. SCHULTES-sel együtt Noms

indigènes d'un choix de plantes du Japon et de la Chine, déterminés après les échantillons de l'herbier de Pays-Bas de Leyde. Nouvelle édition augmenté Leiden 1864. (Az első kiadás 1852-b. jelent meg a Journal de la Soc. asiat.)

KITÜNTETÉSEK.

A magyar földrajzi társulat HAYNALD érseket, az edinburghi növénytani társulat II. OSKAR svéd királyt, ki Stockholmban személyesen nyitotta meg a Linnéhonfelyt, tiszteletb. tagjai sorába felvették.

KINEVEZÉSEK.

PEDICINO N. előbb a portici-i gazdasági akadémia tanára, Rómába, HAECKEL eddig Grenobleban, Marseille-be a növénytan tanárainak nevezettek ki.

UTAZÓ.

ODOARDO BECCARI elhagyta Radda-t (Firenze mellett) és ismét Malesiába utazott.

NYILVÁNOS GYŰJTEMÉNYEK.

MME FOULD, THURET-nek Antibesben levő híres kertjét 200,000 frankért azon célból vette meg, hogy az tovább is tudományos kutatásoknak szolgáljon és a párisi Musée d'histoire naturelle (Jardin des Plantes)-nek ajándékozta. — A nevezett múzeumnak DR. DE LA SAVINIÈRE Celebes szigetén gyűjtött állatokat és növényeket küldött.

SZÁRITOTT NÖVÉNYEK.

RICHTER LAJOS (Budapest IV. Mária-Valeria utca 1) a magyar növény csere-egylet növénylajstromát szétküldötte, e szerint 300 résztvevő tag két év alatt több mint 120,000 növény példányt küldött be; ajánljuk a vállalatot. Bővebb felvilágosítást szívesen ad a vállalat vezetője.

Értesítés. A m. növénytani lapok jövőre minden hó közepe táján fognak megjelenni.

SZERKESZTŐI POSTA.

—t—n. Igenis. KERNER Die Vegetationsverhältnisse des mittleren und östlichen Ungarn's stb. különlenyomatban megrendelhető Wagner innsbrucki könyvárúdtól. S—h—o. Új előfizetők, az I. évfolyamot három forintért kaphatják a Catalogussal együtt; nemelőfizetők 3 frt 50 krért Catalogus nélkül.